

Katrineholms åtta ansvarsarter

– En faktabroschyr om hotade och sällsynta växter
och djur i Katrineholms kommun

Vår natur är värdefull och är också en källa till upplevelser för både invånare och besökare.

I Katrineholms kommun vill vi främja biologisk mångfald genom att bevara några av våra mest sällsynta och hotade växter och djur. Vi vill också ge dig som bor i eller besöker Katrineholm en möjlighet att lära känna dessa arter. Tillsammans med Naturskyddsföreningen har vi därför varit ute i Katrineholms natur och inventerat för att se vilka hotade arter vi har i vår kommun.

VAD ÄR EN ANSVARSART?

En kommunal ansvarsart är en ovanlig och hotad art som finns på flera ställen inom kommunens gränser. Dessa växter och djur finns oftast i ovanliga naturmiljöer. I Katrineholms kommun har vi utsett följande åtta ansvarsarter:

1. Bombmurkla
2. Trumgräshoppa
3. Fältgentiana
4. Hållav
5. Piploka
6. Ljungsnärja
7. Svarthakedopping
8. Storlom

Sex av våra åtta ansvarsarter är idag klassade som hotade. De andra två, Svarthakedopping och Storlom, är relativt sällsynta men i Katrineholms kommun har vi tur då det finns gott om dem.

På följande sidor kan du lära dig mer om våra åtta ansvarsarter.

Foto: Länsstyrelsen i Södermanlands län

1

BOMBMURKLA

Om bombmurklan

Bombmurklan är en svamp som utseendemässigt påminner om en chokladbakelse. Den är fylld med en geléaktig vätska, något som gör den ovanligt tung. Du har bäst chans att hitta bombmurklan under februari till maj i äldre närings- och mossrika skogar. Vi har också sett den i yngre granskogar.

I övriga Sverige finns bombmurklan framförallt i Svealand. Under senare år har flera nya fynd gjorts. Här i Katrineholm hittade vi den på 25 till 30 platser.

Hot

Det största hotet mot Bombmurklan är när gran och skog huggs ned.

Foto: Länsstyrelsen i Södermanlands län

2

TRUMGRÄSHOPPA

Om trumgräshoppan

Trumgräshoppan är lätt att känna igen med sina rödlysande vingar och det smattrande ljud den gör när den flyger iväg. Trumgräshoppan är enklast att hitta i varma ängsmarker under sensommaren. Tidigare har den varit en vanlig art i södra Sverige, men numera finns den framförallt i Östergötland. Vi har hittat ganska många trumgräshoppor på tre olika platser här i Katrineholm.

Hot

Det största hotet mot trumgräshoppan är när betesmark växer igen.

Foto: Tommy Karlsson

3

FÄLTGENTIANA

Om fältgentiana

Fältgentiana är en ettårig blomma som trivs bäst i artrika och kvävefattiga ängs- och betesmarker. Det finns två varianter av fältgentiana, den ena blommar under våren och den andra under hösten. Den höstblommande fältgentianan är vanligast. Den vårblomande finns bara på några enstaka platser i Katrineholm.

Fältgentiana har minskat kraftigt i Sverige i takt med att ängs- och betesmarkerna minskar. Från att tidigare ha funnits på 40 platser i Katrineholm finns den numera enbart på 15 platser. Vissa år blommar den extra rikligt och kan då ses i flera tusen exemplar.

Hot

Det största hotet mot Fältgentiana är när betesmark växer igen.

Foto: Karl Ingvarsson

4

HÅLLAV

Om hållav

Hållav är en typ av lav med gröngrå bål och som har brun eller svart undersida. Du känner igen den på de runda eller ovala hålen på bålens ovansida. Hållav växer mest på klibbalar i alkärr och i sumpskogar. I Sverige finns den främst i södra och mellersta delen av landet.

Hållav finns på cirka 300 platser i Sverige och 13 av dessa är i Katrineholm. Flera av dessa platser är skyddade i naturreservat eller i Natura 2000-områden.

Hot

Skogsavverkning är det största hotet mot Hållav.

Foto: Rickard Anderberg

Foto: Hans Rydberg

5

PIPLOKA

Om piplokan

Piploka är en flerårig och meterhög växt som blommar i juli till augusti. De små vitaktiga blommorna är samlade i grupper. Piploka trivs bäst på stenig, mullrik och fuktig skogsmark, gärna nära vattendrag. Den kan även växa i vägkanter. Växten förväxlas ibland med Jätteloka som kan vara giftig.

I Sverige finns Piploka enbart i Södermanland och i Östergötland. Den finns på ett trettio-tal platser. Tre av dessa har vi hittat här i Katrineholm. Tyvärr har växten nyligen försvunnit från ytterligare en plats där vildsvin varit fram och bokat.

Hot

Det största hotet mot Piploka är när betesmark växer igen.

Foto: Hans Rydberg

6

LJUNGSNÄRJA

Om ljungsnärjan

Ljungsnärja är en röd- eller gulaktig ört. Den är mycket späd och rikt förgrenad. Örtens saknar klorofyll och rötter. Den lever istället som en parasit genom att slingra sig runt andra växter. Ljungsnärja trivs bäst på torra ängar men kan även hittas på väg- och åkerkanter.

Ljungsnärja finns i södra och mellersta Sverige. Antalet exemplar varierar kraftigt från år till år. I Katrineholm finns sju kända platser där Ljungsnärjan växer. Alla platser utom en ligger i betesmark eller tidigare betesmark.

Hot

Det största hotet mot Ljungsnärja är när betesmark växer igen. På senare år har även invasiva arter, såsom kanadensiskt gullris och lupin blivit ett allt större hot.

7

SVARTHAKEDOPPING

Om svarthakedoppingen

Svarthakedoppingen är en fågel som häckar i vegetationsrika och grunda sjöar och våtmarker. Svarthakedoppingen finns i de våtmarker som vi själva har anlagt.

Antalet Svarthakedoppingar i Sverige uppskattas till cirka 1200 par. I Katrineholm finns 15 till 20 par. Svarthakedoppingen har ökat i antal de senaste åren eftersom vi anlagt ett stort antal nya våtmarker.

Hot

De senaste 30 åren har Svarthakedopping minskat i Sverige. Vad det beror på vet vi inte, men det kan bero på att antalet grodyngel och andra små vattenlevande organismer har minskat.

Foto: Juha Soininen

8

STORLOMM

Om storlommen

Storlommen är en fågel som är känd för sitt karaktäristiska läte - ett starkt utdraget och klagande skri, ”kok-kloi”. Den hörs ofta på natten eller sena vårkvällar. Till storleken är den något större än en gräsand, men betydligt mer långsmal. Den väljer helst sjöar med klart vatten till häckningsplats eftersom den jagar genom att simma på ytan med huvudet under vattnet. Den dyker när den ser ett byte.

Storlommen finns i större delen av Sverige. I Katrineholm häckar den främst i skogssjöar och vi har sett den på 15 till 20 platser.

Hot

Det största hotet mot Storlommen är försurade sjöar och när det är variationer i vattenståndet under häckningstiden. Den kan även uppfatta friluftaktiviteter som bad och fiske som störande.

Läs mer på
www.katrineholm.se/ansvarsarter

Arbetet med att identifiera Katrineholms kommuns åtta ansvarsarter har medfinansierats av statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt (LONA-bidrag) och Naturskyddsföreningen i Katrineholm.

Naturskyddsföreningen
Katrineholm

Katrineholms kommun \

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN

Trädgårdsgatan 1 i Katrineholm
Telefon 0150-570 00 (växel)

ÖPPETTIDER

Måndag-torsdag: klockan 08:00-17:00

Fredag: klockan 08:00-16:00

www.katrineholm.se